
Ronde 6

Thomas Vliebergh
Howest
Contact: thomas.vliebergh@howest.be

AI voor de lespraktijk: *tools* voorbij ChatGPT

1. Inleiding

Artificiële intelligentie (AI) evolueert razendsnel. ChatGPT heeft een nieuwe generatie aan onderwijs*tools* gestart. Tijd om in dat enorme, soms verwarrende aanbod orde aan te brengen. Terwijl ChatGPT een krachtige en relevante *tool* blijft, dienen zich al nieuwe AI-*tools* aan die de lespraktijk verder kunnen verrijken, met name in het taalonderwijs. Perplexity.ai, Claude, Anthropic, Gemini, enz., elk op hun eigen manier kunnen deze AI-chat*tools* de manier waarop we Nederlands onderwijzen, aanvullen en versterken. Niet in een verre toekomst, maar vandaag al. Het vak Nederlands staat dicht bij de onderliggende structuur van die AI-systemen. Trainingsdata voor AI bestaan vandaag

voornamelijk uit tekst. De grootste sterkte is dan ook de grootste overeenkomst met het vak Nederlands: intelligentie via woorden, via verbanden, geformuleerd met grammatica en met een samenhangend lexicon.

In deze sessie op de HSN-conferentie kijken we naar hoe deze *tools* ons taalonderwijs kunnen verrijken op het vlak van onderzoek, lesvoorbereiding, oefeningen en remediëring.

2. Onderzoek en lesvoorbereiding: Perplexity als antwoordmachine

Stel je voor: je bereidt een les voor over complexe zinsstructuren in het Nederlands. Je wilt dieper graven dan de gebruikelijke bronnen. Je opent Perplexity.ai en stelt een vraag: “Wat zijn de meest voorkomende fouten die leerlingen maken bij het construeren van samengestelde zinnen in het Nederlands?” Of: “Welke artikels uit *klasse.be* bevatten concrete voorbeelden rond differentiëren als ik grote niveauverschillen zie in de klas?”

Perplexity transformeert de klassieke zoekmachine tot een antwoordmachine. In plaats van een lijst met links, krijg je een gestructureerd antwoord, compleet met bronverwijzingen. Het biedt niet alleen feitelijke informatie, maar ook suggesties voor oefeningen en mogelijke aanpakken voor je les. Deze nieuwe manier van researchen, prikkelt je eigen creativiteit en helpt je om verrassende verbanden te leggen tussen verschillende aspecten van de Nederlandse grammatica.

Je ontdekt bijvoorbeeld dat leerlingen vaak worstelen met de juiste plaatsing van bijzinnen of het correct gebruik van voegwoorden in samengestelde zinnen. Je vindt snel uitbreidingsmateriaal, en dat op basis van een complexe zoekopdracht, zoals een volledige alinea of zelfs een boek. Ja, een boek kan nu een zoekopdracht op zichzelf zijn!

3. Cursusanalyse en oefenvragen: Claude's grote contextvenster

Nu je je lesmateriaal hebt verzameld, wil je nagaan hoe deze nieuwe informatie past in je bestaande curriculum. We kijken dan ook naar Claude, één van de uitdagers van ChatGPT. Een AI-assistent met een groot 'contextvenster'. Je kunt je volledige cursus Nederlands uploaden en Claude vragen om een analyse te maken, kansen te zoeken voor uitbreiding, bijkomende bronnen te zoeken en een wetenschappelijke consensus na te gaan.

“Hoe integreren de lessen over complexe zinsstructuren in het bredere verhaal van grammaticaonderwijs door het jaar heen?”, vraag je. Claude analyseert je cursus als geheel, biedt inzicht in hoe deze nieuwe les aansluit bij eerder behandelde grammati-

cale concepten en blikkt vooruit naar komende onderwerpen. Zoeken met trefwoorden voelt dan al snel verouderd aan.

Maar die *AI-tools* kunnen meer. Je vraagt: “Genereer een reeks van twintig oefenzinnen die de verschillende aspecten van complexe zinsstructuren testen, variërend van eenvoudig naar complex”. Binnen enkele seconden heb je een set gevarieerde oefeningen, compleet met modelantwoorden en uitleg bij veelvoorkomende fouten. Dit bespaart niet alleen tijd, maar helpt je ook om je eigen benadering van de stof kritisch te bekijken en te verfijnen. Alleen wil je die dan in de courante *EdTech-tools* opnemen, zoals *Bookwidgets* of *Quizizz*. We bekijken hoe je de transfer maakt van een chatbot naar een tweede *tool*.

4. Gerichte oefeningen: Custom GPTs voor specifieke taken

Het lesmateriaal is klaar, maar je wilt je leerlingen ook voorzien van gerichte oefeningen. Hier komen *custom* GPTs van pas – AI-assistenten die je kunt afbakenen voor specifieke taken. Een assistent op maat dus, voor een gerichte aanpak.

Je creëert een *custom* GPT, specifiek voor leesvaardigheid. Je voedt het met de leesstrategieën die je hebt behandeld en vraagt het om oefeningen te genereren op verschillende niveaus. Het resultaat is een set gepersonaliseerde oefeningen die je kunt gebruiken voor differentiatie in je klas, waarbij leerlingen niet alleen hun leesvaardigheid verbeteren, maar ook hun kennis over actuele thema's vergroten. Leerlingen kunnen zelf nieuwe sets oefeningen aanmaken, bijvoorbeeld op basis van een tekst die ze zelf aantrekkelijk vinden.

Of wat dacht je van een schrijfvaardigheidsoefening? Je maakt een *custom* GPT die verschillende schrijfstijlen kan nabootsen en korte teksten genereert met vragen over stijlfiguren, tekstopbouw of argumentatiestructuren. Zo kunnen leerlingen oefenen op het herkennen en produceren van verschillende tekstgenres: van formele brieven tot knappe, overtuigende betogen. Je kunt veel meer directe feedback geven, onmiddellijk in de klas, precies wanneer de leerling hulp nodig heeft.

5. Remediëring en individuele begeleiding

AI-tools bieden ook prikkelende, nieuwe mogelijkheden voor remediëring en individuele begeleiding. Stel: je merkt dat een groep leerlingen worstelt met bepaalde aspecten van werkwoordspelling. Je kunt een AI-assistent inzetten om gepersonaliseerde oefeningen te maken die zich specifiek richten op hun struikelblokken, zoals het onderscheid tussen d/t-vormen of de spelling van onregelmatige werkwoorden.

6. De rol van de leraar in het AI-tijdperk

Te midden van al deze technologische mogelijkheden blijft de rol van de leraar Nederlands natuurlijk cruciaal. Jij bent degene die de *tools* kritisch benadert, de output filtert en contextualiseert. Jij verbindt met de leefwereld van je leerlingen. Je leert hen niet alleen de taal te beheersen, maar ook kritisch om te gaan met de informatie die AI-systemen produceren. Net zoals zij dat zullen doen met die *tools* die opmerkelijk snel ingeburgerd raken.

Bovendien bieden deze *tools* jou, als leraar, de kans om je te concentreren op wat echt belangrijk is: het inspireren van je leerlingen, het aanwakkeren van hun liefde voor taal en het ontwikkelen van hun kritisch denkvermogen. De tijd die je bespaart op routinetaken kun je investeren in diepgaande discussies, creatieve schrijfoopdrachten en individuele begeleiding bij complexe taaktaken. Het zijn *tools*, met andere woorden, die snelheid helpen maken voor leraar en leerling.

7. Een opwindende transformatie

Het vak Nederlands staat voor een opwindende transformatie. AI-*tools* zoals Perplexity, Claude en *custom* GPTs bieden ons de kans om de lespraktijk écht om te denken, uit te breiden en anders te bekijken. Als we de valkuilen weten te vermijden, kunnen we in de klas meer tijd besteden aan leesvaardigheid. Dan kunnen we met meer gepaste ondersteuning leren schrijven en met meer samenhang ingaan op grammaticale kwesties.

We breiden onze mogelijkheden als leerkrachten Nederlands uit, we vervangen ze niet. Tenminste, op voorwaarde dat we met focus zoeken naar de kansen en we de AI-*tools* inzetten als copiloten, niet als surrogaatleraren. Zo kunnen we een taalonderwijs uitdragen dat niet alleen inhoudelijk rijk is, maar ook voorbereid is op de uitdagingen en kansen van de 21ste eeuw. Want uiteindelijk gaat het daarom: onze leerlingen toerusten met de taalvaardigheden, het kritisch denkvermogen en het technologisch inzicht om het goed te doen in een wereld vol technologie. En wie kan hen beter gidsen in deze nieuwe taalrealiteit dan wij, leraren Nederlands?